

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Татяна Стефанова Астарджиева
(ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“), член на Научното жури
във връзка с публичната защита на дисертационния труд за придобиване на
образователна и научна степен *доктор*

Област на ВО: 2. Хуманитарни науки

Професионално направление: 2.2. История и археология

Докторска програма: „Нова и най-нова обща история“

(Най-нова обща история)

Катедра: История при ПИФ на ЮЗУ „Неофит Рилски” – Благоевград

Кандидат: Георги Тодоров Тодоров

Тема: „Социално-икономически трансформации в СССР в края на 20-те – 30-те години на XX век”

Научен ръководител: доц. д-р Иван Петров и
научен консултант гл. ас. д-р Диана Велева Иванова,

1. Данни за докторантурата, дисертацията, автореферата и публикациите

Георги Тодоров Тодоров е докторант на катедра История при ПИФ на ЮЗУ „Неофит Рилски” – Благоевград. Прегледът на документацията показва, че няма допуснати нарушения на правилника и са спазени всички процедурни срокове. Посочени са необходимият брой публикации, издадени в авторитетни научни издания. Темата на дисертацията „Социално-икономически трансформации в СССР в края на 20-те – 30-те години на XX век” е актуална за съвременната историческа наука и представлява интерес от гледна точка на съветския образец на изграждане и модернизиране на държавата. Замяната на пазарната конкуренция преминава през няколко етапа, в които често се наблюдава проба-грешка и

реорганизация, но и става причина за трансформации в новото общество. В българската историография подобно всеобхватно проучване липсва и е похвално „нагърбването“ на млад изследовател с него.

Дисертацията е с общ обем 742 страници и включва: увод, четири глави, заключение, резюме на получените резултати, списък на съкращенията, речник, списък на таблиците, схемите и диаграмите, географски показалец, библиография.

В увода са посочени целите, задачите и методите за разработване на дисертационния труд, хронологическите граници на изследването, които точно съвпадат с периодите на първата и втората петилетка (1928-1937 г.). Представена е използваната документална база за написването на изследването – Руският държавен архив по икономика, Руският държавен архив по социално-политическа история, публикуваните научни изследвания, сборници, спомени, преса.

Първа глава е посветена на индустриализацията на съветската държава и промените настъпили през двете петилетки. В подразделите на първата част авторът разглежда основните сектори: машиностроене, металургия, енергетика, въгледобивна, нефтодобивна и нефтопреработвателна промишленост и лека промишленост като нагледно доказва с таблици и схеми цифровите и процентни показатели в производството.

Във втора глава са разгледани структурите на селското стопанство и промените, които настъпват през двете петилетки с акцент върху колективизацията.

Трета глава се спира на преобразованията в градовете, изграждането на пролетариата, създаването на нови градове, техния социалистически облик.

Идентично на трета, четвърта глава представя социалистическия образ на селото.

Следват заключение, в което дисертантът прави своите изводи, резюме на получените резултати, списък на съкращенията, речник, списък на таблиците, схемите и диаграмите, географски показалец, библиография.

2. Научни приноси

На първо място в научните приноси ще посоча включването в дисертационното изследване на голям брой непубликувани материали, преведени и анализирани от автора. С особено значение са множеството таблици, схеми и диаграми, с които трудът е наситен. Систематизирането,

анализирането и адаптирането им изисква задълбочени познания, и Г. Тодоров се е справил.

Към това трябва да се добави, опитът за цялостно представяне и обобщаване на икономико-социалната политика на съветската държава в годините на първите две петилетки.

Петилетните планове на съветската власт за периода 1928 – 1937 г. и по-специално развитието и изпълнението на зададените параметри в индустриализацията и колективизацията са застъпени в историографията. Трябва да се отбележи, че да се постави категорична оценка на производствения ръст в действителност е сложен процес, още повече когато има разминаване в статистическите данни както констатира Г. Тодоров. Смятам, че приносният момент в изследването би следвало да се отнесе към социалните трансформации в обществото като следствие на заложените и достигнатите модернизации в производството и селското стопанство, въпреки че отделни тематични изследвания съществуват. Докторантът е обърнал внимание на връзката между увеличаването на ресурсната база и значението ѝ за промишленото производство. Също така, факт е че икономическото обвързване е далеч по-явно от това между градското и селското общество и първото заедно с идеологическите постулати неминуемо довежда до социалните трансформации.

3. Бележки, препоръки и въпроси, относно дисертацията.

Прави впечатление огромния обем на проучването – от увода до заключението включително: от стр.5 до 698, като всяка глава може да е отделно изследване. В текста често са преведени пространни примери и цитати, които служат за доказателства към кратки анализи. Типично за млад изследовател, ползващ руски източници, изложението е съпътствано с русизми. Не става ясно защо в скоби са поставени руските варианти на термини и заглавия (все пак дисертацията разполага с речник и библиография). Подобен подход утежнява ненужно според мен текста.

Използваната литература в своя основен обем е съветска. Не е обърнато внимание на изследвания в българската историография: напр. Б. Белегов (който само е споменат в увода), А. Андреев, В. Пенчев. Например по отношение на антирелигиозните кампании (в Четвърта глава, 4.3.3.) би била полезна монографията на проф. Андреев „Руската православна църква през първата половина на XX век“, 2006.

Често в дисертацията са използвани тезите на Т. Чугунов, Е. Кар, а на места се забелязва „пристрастяване“ към автор като Шейла Фицпатрик. Не

става ясно Г. Тодоров онлайн ли е ползвал изследването *Повседневный сталинизм...*, 2008 г. или не. В четирите глави на дисертацията са използвани интернет ресурси, което е видно в бележките под линия (*напр. Първа глава – бележки 189, 193, 209, 213, 247 и т.н.; Втора глава – б.129; Трета глава – б.224, 440, 580, 581, 582, 583; Четвърта глава – б. 8, 21, 52, 121 и т.н.*). Тези заглавия или липсват в библиографския списък на дисертацията, или са поставени в наличните, без да са обособени като интернет-базирани ресурси (*Напр. с. 627, б. 276 Поляков, Ю., В. Жиромская. Полвека Молчания (Всесоюзная перепись населения 1937 г.). <http://essosstan.hse.ru/data/810/785/1219/3-25.pdf> и Жиромская, В., Ю. Поляков. Полвека под грифом секретно...*).

Изписването на периодичния печат следва да предхожда документалните сборници. Така че, според мен е препоръчителен огледът и преработката на библиографския списък.

4. Заключение

Представеният дисертационен труд разглежда мащабни икономически и социални проблеми и промени, съпътстващи младата съветска държава. Изразявам надежда за редакционна намеса при отпечатване на труда. Заради опитът на дисертанта да представи и обобщи по нов начин трансформациите в СССР във времето на първите две петилетки и заради получените резултати и приносните моменти на предложената докторска теза, препоръчвам на почитаемото Научно жури да присъди на Георги Тодоров Тодоров образователната и научна степен „доктор“.

22.06.2022

Доц. д-р Татяна Астарджиева

OPINION

By Assoc. Prof. Tatyana Stefanova Astardzhieva, PhD

(St. Cyril and St. Methodius University, Veliko Tarnovo), member of the scientific jury

of a doctoral thesis for obtaining an educational and scientific degree “*PhD in History*”

Area of higher education: 2. Humanities

Professional filed: 2.2. History and Archeology

PhD program: Department of Early-modern and Modern General History
(Modern General History)

Department: Department of History at the Faculty of Law and History of SWU
“Neofit Rilski” – Blagoevgrad

Author: Georgi Todorov Todorov

On the topic: “Socio-economic transformations in the USSR in the late 1920s and 1930s of the twentieth century”

Supervisor: Assoc. Prof. Ivan Petrov, PhD

Consultant: Diana Veleva Ivanova, PhD in History

1. Data for the dissertation, the abstract and the publications

Georgi Todorov is a PhD student at the department of History at the Faculty of Law and History of SWU “Neofit Rilski” – Blagoevgrad. The review of the documentation shows that there are no violations of the rules and all procedural deadlines have been met. The required number of publications in authoritative scientific journals is indicated. The topic of the dissertation "Socio-economic transformations in the USSR in the late 20s - 30s of the twentieth century" is relevant to modern historical science and is of interest from the point of view of the Soviet model of building and modernizing the state. The replacement of

market competition goes through several stages in which trial and error and reorganization are often observed, but it also causes transformations in the new society. Such a comprehensive study is missing in the Bulgarian historiography and the "taking it on" by a young researcher is commendable.

The dissertation has a total volume of 742 pages and includes: introduction, four chapters, conclusion, summary of results, list of abbreviations, glossary, list of tables, charts and diagrams, geographical index, bibliography.

The introduction indicates the goals, tasks and methods for the development of the dissertation, chronological boundaries of the study which exactly coincide with the periods of the first and second five-year plan (1928-1937). The documentary base used for writing the study is presented - the Russian State Archives of Economics, the Russian State Archives of Socio-Political History, published research, collections, memoirs, press.

The first chapter is devoted to the industrialization of the Soviet state and the changes that took place during the two five-year plans. In the subsections of the first part the author examines the main sectors: mechanical engineering, metallurgy, energetics, coal and oil refining and light industry and demonstrates with tables and diagrams the numerical and percentage indicators in production.

The second chapter examines the structures of agriculture and the changes that occur during the two five-year plans with an emphasis on collectivization.

The third chapter focuses on the transformations in the cities, the building of the proletariat, the creation of new cities, their socialist image.

Identical to the third, the fourth chapter presents the socialist image of the village.

The following is a conclusion in which the dissertation author makes his conclusions, summary of the results obtained, list of abbreviations, glossary, list of tables, diagrams and charts, geographical index, bibliography.

2. Scientific achievements

In the first place among the scientific contributions, I would point out the inclusion in the dissertation research of a large number of unpublished materials, translated and analyzed by the author. Of particular importance are the many tables, diagrams and charts with which the work is saturated. Systematizing, analyzing and adapting them requires in-depth knowledge, thanks to which G. Todorov has succeeded.

To this must be added the attempt to comprehensively present and summarize the economic and social policy of the Soviet state in the years of the first two five-year plans.

The five-year plans of the Soviet government for the period 1928-1937 and in particular, the industrialization and collectivization are widely represented in the historiography. It should be noted that to put a definite assessment of production growth is, in fact, a complex process, even more so when there is a discrepancy in the statistics as found by G. Todorov. I believe that the contribution in the research should be related to the social transformations in the society as a consequence of the planned and realised modernizations in production and agriculture, although similar case studies in this area exist. The PhD candidate has drawn attention to the connection between the increase of the resource base and its importance for the industrial production. It is also a fact that the economic commitment is far more obvious than that of the urban and rural society and the former, together with the ideological postulates, inevitably leads to the social transformations.

3. Critical remarks, recommendations and issues on the dissertation.

The huge volume of the research is impressive - from the introduction to the conclusion: from page 5 to page 698, as each chapter may be a separate study. The text too often presents extensive examples, citations that serve as evidence for brief analyzes. Typical of a young researcher using Russian sources as it is, the presentation is accompanied by Russian borrowings. It is not clear why the Russian titles and versions of terms are put in brackets (however, the dissertation has a glossary and bibliography). Such a method unnecessarily complicates, in my opinion, the text.

The literature used is mostly Soviet and the studies of Bulgarian scholars have not been paid attention to: e.g. B. Belegov (who is only mentioned in the introduction), A. Andreev, V. Penchev. For example, with regard to the anti-religious campaigns (in Chapter Four, 4.3.3), Prof. Andreev's monograph "The Russian Orthodox Church in the First Half of the Twentieth Century", 2006 could be useful.

The theses of T. Chugunov and E. Carr are often used in the dissertation and in some places there is a kind of "addiction" to authors like Sheila Fitzpatrick. It is not clear whether G. Todorov used the book online or not. Internet resources are used in all four chapters of the dissertation, as shown in the footnotes (*First chapter – notes 189, 193, 209, 213, 247, etc.; Second chapter –note 129; Third chapter –notes 224, 440, 580, 581, 582, 583; Fourth chapter –notes 8, 21, 52, 121, etc.*). These titles are either missing in the bibliographic list of the dissertation or are placed in the available without being separated into Internet-based

resources. (i.e. 627p., note 276 IU. Poliakov, V. Zhiromskaia. <http://ecsocman.hse.ru/data/810/785/1219/3-25.Pdf>).

The providing of the periodical press should precede the documentary collections. So, in my opinion, it is advisable to review and restructure the bibliography.

4. Conclusion

The presented dissertation examines economic and social problems and changes accompanying the young Soviet state. I would hope for editorial assistance in the printing of the work. Owing to the large-scale new attempt of the dissertation author to present the transformations in the USSR during the first two five-year plans and due to the results and contributions of the proposed doctoral thesis, I recommend the esteemed Scientific Jury to award Georgi Todorov Todorov the educational and scientific degree “PhD in History”.

22.06.2022

Assoc. Prof. Tatyana Astarzhieva, PhD